

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΣΕ ΕΛΑΣΣΟΝΑ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 7 Φεβρουαρίου 2018, με την εξής σύνθεση : Ιωάννης Σαρμάς, Προεδρεύων Αντιπρόεδρος, Άννα Λιγωμένου, Αντιπρόεδρος, Γεώργιος Βοΐλης, Μαρία Αθανασοπούλου, Ευαγγελία - Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Σταμάτιος Πουλής, Δημήτριος Πέππας, Αγγελική Μυλωνά, Στυλιανός Λεντιδάκης, Βιργινία Σκεύη, Βασιλική Σοφianού, Δέσποινα Τζούμα, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Αργυρώ Μαυρομμάτη, Κωνσταντίνος Κρέπης και Γεωργία Παπαναγοπούλου, Σύμβουλοι. Επίσης μετείχαν οι Σύμβουλοι Βασιλική Προβίδη, Ασημίνα Σακελλαρίου, Ευαγγελία Σεραφή και Ειρήνη Κατσικέρη, ως αναπληρωματικά μέλη. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας : Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος Επικρατείας, κωλυομένης της Γενικής Επιτροπής της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Χρυσούλας Καραμαδούκη.

Για να δικάσει την από 2.5.2016 (Α.Β.Δ. 846/12.5.2016) αίτηση :

Του του ..., κατοίκου ..., ο οποίος παραστάθηκε δια της πληρεξουσίας δικηγόρου του (Α.Μ./Δ.Σ. Αθηνών ...).

Κ α τ ά α) του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπεί νόμιμα ο Υπουργός Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά του Νομικού Συμβούλου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη και

β) του Δήμου ..., ο οποίος παραστάθηκε δια της πληρεξουσίας δικηγόρου του (Α.Μ./Δ.Σ. Αθηνών ...).

Με την αίτηση αυτή ζητείται η αναίρεση της 959/2014 απόφασης του VII Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε :

Την πληρεξουσία δικηγόρο του αιτούντος, η οποία ζήτησε την παραδοχή της αίτησης.

Τον Σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους για το ανααιρεσίβλητο Ελληνικό Δημόσιο, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της αίτησης.

Την πληρεξουσία δικηγόρο του Δήμου Πάτμου, η οποία ζήτησε την παραδοχή της αίτησης και

Τον Επίτροπο Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος ανέπτυξε την από 7.2.2018 γνώμη του και πρότεινε την απόρριψη της αίτησης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, με παρόντα τα τακτικά μέλη που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από την Αντιπρόεδρο Άννα Λιγωμένου και τους Συμβούλους Αγγελική Μυλωνά, Στυλιανό Λεντιδάκη, Ασημίνα Σακελλαρίου (αναπληρωματικό μέλος) και Κωνσταντίνο Κρέπη, που είχαν κώλυμα (άρθρα 11 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 και 78 παρ. 2 του π.δ. 1225/1981).

**Άκουσε την εισήγηση της Συμβούλου Γεωργίας Παπαναγοπούλου και
Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα
Σκέφθηκε κατά το νόμο**

1. Με την υπό κρίση αίτηση, όπως αυτή νομίμως εξειδικεύεται και συμπληρώνεται με το από 12.2.2018 υπόμνημα, ζητείται η αναίρεση της 959/2014 απόφασης του VII Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, κατά μερική παραδοχή της έφεσης του αιτούντος, μεταρρυθμίσθηκε η 41/17.3.2008 πράξη του Β΄ Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου και περιορίσθηκε στο ύψος των 11.987,70 ευρώ το αρχικώς καταλογισθέν ποσό των 146.948,54 ευρώ. Ειδικότερα, με την τελευταία αυτή πράξη το ως άνω ποσό καταλογίσθηκε μετά τη διενέργεια κατά προτεραιότητα ειδικού κατασταλτικού ελέγχου βάσει του άρθρου 3 παρ. 4 του ν. 2307/1995, σε βάρος του αναιρεσειόντος, τότε Δημάρχου του Δήμου ..., για έλλειμμα στη διαχείριση του εν λόγω Δήμου κατά το οικονομικό έτος 2006. Ήδη δε, με την κρινόμενη αίτηση, ο αναιρεσειών, επιδιώκοντας την άρση του εναπομείναντος εις βάρος του καταλογισμού, ζητεί την αναίρεση της προαναφερόμενης απόφασης για τους λόγους που περιέχονται στο υπό κρίση δικόγραφο.

2. Για την κρινόμενη αίτηση έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (με τα ... και ..., σειράς Α΄, ειδικά έντυπα παράβολα του Δημοσίου).

3. Η κρινόμενη αίτηση έχει ασκηθεί νομότυπα και εμπρόθεσμα. Επομένως, πρέπει, αφού είναι τυπικά δεκτή, να εξεταστεί περαιτέρω ως προς το παραδεκτό και βάσιμο των λόγων της.

4. Με τις διατάξεις του άρθρου 34 του ν. 3801/2009 «Ρυθμίσεις θεμάτων προσωπικού με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου και άλλες διατάξεις οργάνωσης και λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης» (ΦΕΚ Α΄ 163/4.9.2009) προβλέπεται η κατά πλάσμα δικαίου αναδρομική νομιμοποίηση δαπανών, που διενεργήθηκαν μετά την 1.7.2005

ή, ως εκ της επελθούσας επεκτατικής εφαρμογής του ρυθμιστικού τους πεδίου, μέχρι 30.6.2005 (βλ. άρθρο 29 παρ. 3 του ν. 3838/2010), μεταξύ άλλων, από τους Ο.Τ.Α. α' βαθμού σε βάρος των προϋπολογισμών τους, είτε οι δαπάνες αυτές απορρέουν από την άσκηση αρμοδιοτήτων που δεν προβλέπονται ρητώς στην κείμενη νομοθεσία, πλην όμως θεωρούνται λειτουργικές είτε απορρέουν από την άσκηση ρητώς προβλεπόμενων από τη νομοθεσία που διέπει τα ως άνω νομικά πρόσωπα αρμοδιοτήτων, για τις οποίες συνέτρεξαν πλημμέλειες κατά τη διαδικασία ανάληψής τους. Η αναδρομική νομιμοποίηση χορηγείται υπό προϋποθέσεις, που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικώς, είναι δε οι ακόλουθες: (α) Οι εν λόγω δαπάνες πρέπει να αφορούν σε έργα, εργασίες, προμήθειες, παροχή υπηρεσιών, μισθώματα ή χρηματοδοτήσεις. (β) Οι δαπάνες πρέπει να έχουν εξοφληθεί. (γ) Πρέπει να βεβαιώνεται αρμοδίως η εκτέλεση του αντικειμένου για το οποίο εχώρησε η καταβολή τους. (δ) Δεν πρέπει να έχουν ακυρωθεί οι σχετικές πράξεις από τον αρμόδιο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας ή από άλλο διοικητικό όργανο, στο πλαίσιο της διοικητικής εποπτείας επί των Ο.Τ.Α. και των νομικών τους προσώπων δημοσίου δικαίου (απόφ. ΕλΣ Ολομ. 2820/2011).

5. Περαιτέρω, στο άρθρο 37 του ως άνω ν. 3801/2009 ορίζεται: «1. ... 2.α. Κατά τον προληπτικό έλεγχο των δαπανών των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) πρώτου βαθμού από τα αρμόδια όργανα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, θεωρείται για πληρωμή χρηματικό ένταλμα, όταν αυτό αφορά σε δαπάνη που δεν προβλέπεται μεν από το νόμο, αλλά είναι λειτουργική για τον οικείο Ο.Τ.Α., σχετίζεται δε, με την ανάπτυξη δραστηριοτήτων εκ μέρους του Ο.Τ.Α., οι οποίες προάγουν τα κοινωνικά, πολιτικά, πνευματικά και οικονομικά συμφέροντα των δημοτών ή συμβάλλει στην ενεργό συμμετοχή τούτων για την προαγωγή των τοπικών υποθέσεων και δραστηριοτήτων του Ο.Τ.Α., εφόσον ανταποκρίνεται στο ανάλογο ή προσήκον μέτρο, χωρίς να υπερβαίνει τα εύλογα όρια που διαγράφονται με την τήρηση της αρχής της οικονομικότητας, ενόψει των συνθηκών πραγματοποίησής της. β. Λειτουργικές δαπάνες κατά την έννοια της προηγούμενης περίπτωσης είναι ιδίως: αα) Η περιοδική ενίσχυση άπορων δημοτών με είδη ένδυσης, παροχή φαρμάκων και διατακτικών προμήθειας αναγκαίων για τη διατροφή τους ειδών κατά τις εορτές Χριστουγέννων, νέου έτους και Πάσχα».

6. Στο άρθρο 262 παρ. 2 του π.δ. 410/1995 «Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας» (ΦΕΚ Α' 231) ορίζεται: «Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και για την αντιμετώπιση έκτακτης και σοβαρής ανάγκης επιτρέπεται να χορηγούνται στους οικονομικά αδύνατους κατοίκους είδη διαβίωσης ή περιθάλψεως με απόφαση του δημοτικού ... συμβουλίου. Με τους ίδιους όρους επιτρέπεται να χορηγούνται χρηματικά βοηθήματα». Από τη διάταξη αυτή συνάγεται ότι σε εξαιρετικές περιπτώσεις επιτρέπεται στους δήμους να

χορηγούν χρηματικά βοηθήματα σε οικονομικά αδύνατους κατοίκους για την αντιμετώπιση από τους τελευταίους άμεσης βιοτικής ανάγκης, η οποία, επιπροσθέτως, πρέπει να είναι έκτακτη, δηλαδή να οφείλεται σε απρόβλεπτα και αιφνίδια περιστατικά και σοβαρή, δηλαδή να διακυβεύεται το στοιχειώδες επίπεδο διαβίωσης του χρήζοντος το βοήθημα. Η οικονομική αδυναμία των κατοίκων που λαμβάνουν τα παραπάνω βοηθήματα πρέπει περαιτέρω, ένεκα των ως άνω αυστηρών προϋποθέσεων, αφενός να προκύπτει από την αιτιολογία της σχετικής απόφασης του δημοτικού συμβουλίου και τα συνοδεύοντα το οικείο χρηματικό ένταλμα για την καταβολή της ενίσχυσης δικαιολογητικά, αφετέρου να τεκμηριώνεται ειδικά με την υποβολή σχετικών βεβαιώσεων είτε από το δήμο είτε από άλλους δημόσιους φορείς (κοινωνικές υπηρεσίες) με αρμοδιότητα στον τομέα αυτό.

7. Εξ άλλου, από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 111 παρ. 2 περ. ι' και 307 παρ. 1 του π.δ. 410/1995, 91 παρ. 1, 92 και 98 του ισχύοντος κατά τον κρίσιμο χρόνο Κώδικα περί Δικηγόρων (ν.δ. 3026/1954, ΦΕΚ 235 Α') και της εκδοθείσας κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 7 παρ. 2 του ν. 2753/1999 Κ.Υ.Α. 11085081/1473/Α0012/24.9.2003 «Προσδιορισμός των ελάχιστων αμοιβών των δικηγόρων» (ΦΕΚ 1960/31.12.2003 Β') συνάγεται ότι, για την ανάθεση από δήμο σε δικηγόρο, ο οποίος δεν συνδέεται μαζί του με σχέση έμμισθης εντολής, της δικαστικής υπεράσπισης των συμφερόντων του δήμου, είτε διότι δεν έχουν συσταθεί αντίστοιχες θέσεις δικηγόρων με μηνιαία αντιμισθία ή οι υπάρχουσες θέσεις είναι κενές, είτε λόγω της ιδιαιτερότητας συγκεκριμένης υπόθεσης (βλ. άρθρα 245 ν. 1188/81 ΦΕΚ 204 Α', 111 παρ. 2, 307 παρ. 1 π.δ/τος 410/1995), απαιτείται προηγούμενη απόφαση της Δημορχιακής Επιτροπής, τα προβλεπόμενα δε από το νόμο ελάχιστα όρια δικηγορικής αμοιβής είναι τα υποχρεωτικά, εκτός αν, λόγω της σοβαρότητας ή της ιδιαιτερότητας της συγκεκριμένης υπόθεσης η οποία απαιτεί εξειδικευμένη νομική γνώση ή εμπειρία, συμφωνηθεί, πριν από την ανάθεση, μεγαλύτερη αμοιβή, μη υπερβαίνουσα, όμως, τα κατά περίπτωση εύλογα όρια που υπαγορεύουν οι αρχές της χρηστής διοίκησης και της συνετής διαχείρισης του δημοσίου χρήματος (βλ. Πρακτικά Ολομ. Ελ. Συν. της 5^{ης} Γεν. Συν./21.3.2007).

8. Με την ένδικη αίτηση προβάλλεται ότι κατ' εσφαλμένη ερμηνεία των διατάξεων του άρθρου 262 του π.δ. 410/1995 κρίθηκε από το δικάσαν Τμήμα μη νόμιμη δαπάνη ποσού 200 ευρώ, προς ενίσχυση οικονομικώς αδύναμης δημότη, δια της νομικής παραδοχής ότι ήταν αναγκαία για την απόδειξη της οικονομικής αδυναμίας αυτής η επισύναψη στο οικείο χρηματικό ένταλμα βεβαιώσεων περί απορίας εκδοθεισών είτε από το δήμο είτε από άλλους δημόσιους φορείς, ενώ η ως άνω διάταξη δε θέτει συγκεκριμένες προϋποθέσεις για τη χορήγηση της οικονομικής βοήθειας ούτε προβλέπει συγκεκριμένο τρόπο πιστοποίησης της απορίας. Επίσης,

προβάλλεται ότι κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και πλημμελή εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 37 παρ. 2 περ. β' του ν. 3801/2009 έκρινε το δικάσαν Τμήμα ότι η εν λόγω δαπάνη δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της, ως αφορώσα σε χρηματικό και όχι σε είδος βοήθημα, καθώς η απαρίθμηση των περιπτώσεων της ως άνω διάταξης είναι ενδεικτική, η επίμαχη δε δαπάνη πληροί τις προϋποθέσεις της περ. α' της παρ. 2 του άρθρου 37, αφού συνιστά δραστηριότητα που προάγει τα κοινωνικά συμφέροντα των δημοτών και ανταποκρίνεται στο προσήκον μέτρο.

9. Σχετικώς, το εκδόν την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση Τμήμα, δέχθηκε, μετ' ανέλεγκτη αναιρετικώς εκτίμηση των αποδείξεων, τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Το Δημοτικό Συμβούλιο ..., κατόπιν υποβολής αιτήματος για οικονομική ενίσχυση διαφόρων δημοτών του, ενέκρινε, με την .../20.7.2005 απόφασή του, τη χορήγηση στη δημότη ... του ..., ποσού 200 ευρώ. Για την καταβολή της ως άνω οικονομικής ενίσχυσης εκδόθηκε το ..., οικονομικού έτους 2006, χρηματικό ένταλμα πληρωμής του Δήμου..., τη νομιμότητα του οποίου αμφισβήτησε ο ταμίας του Δήμου με το .../22.3.2006 έγγραφό του, με την αιτιολογία ότι από τα συνοδευόντα την απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου και τα επισυναπτόμενα στο χρηματικό ένταλμα δικαιολογητικά στοιχεία δεν αποδεικνύεται η απορία της φερόμενης ως δικαιούχου αυτού, κατά παράβαση του άρθρου 262 παρ.2 του π.δ/τος 410/1995. Όμως, το χρηματικό αυτό ένταλμα εξοφλήθηκε κατόπιν έγγραφης εντολής του τότε Δημάρχου του Δήμου ... και ήδη αναιρεσειόντος, ο οποίος, κατά τα αναφερόμενα στο σχετικό απαντητικό του έγγραφο, είχε ίδια αντίληψη της οικονομικής αδυναμίας της δικαιούχου του χρηματικού εντάλματος. Ακολούθως, ο Επίτροπος του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο Νομό ..., ενεργώντας στο πλαίσιο άσκησης του προβλεπόμενου από το άρθρο 236 παρ. 3 του π.δ./τος 410/1995 κατά προτεραιότητα ειδικού κατασταλτικού ελέγχου των δαπανών των Ο.Τ.Α., θεώρησε ότι δεν ήταν νόμιμη η δαπάνη που πληρώθηκε με το προαναφερόμενο χρηματικό ένταλμα και για το λόγο αυτό συνέταξε και κοινοποίησε στον αναιρεσειόντα το 2/29.5.2006 Φύλλο Μεταβολών και Ελλείψεων (Φ.Μ.Ε.), ώστε να αναπληρωθεί το διαπιστούμενο έλλειμμα. Ένεκα δε της επιστροφής ανεκτελέστου του ως άνω Φ.Μ.Ε., το Β' Κλιμάκιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, αφού έκρινε ότι η επίμαχη δαπάνη είναι μη νόμιμη, δεδομένου ότι το οικείο χρηματικό ένταλμα δεν συνοδευόταν από οποιοδήποτε δικαιολογητικό που να αποδεικνύει τη συνδρομή των επιβαλλομένων από τη διάταξη του άρθρου 262 παρ. 2 του π.δ/τος 410/1995 προϋποθέσεων για τη χορήγηση χρηματικών βοηθημάτων σε άπορους κατοίκους του Δήμου, προέβη στον καταλογισμό του αναιρεσειόντος, υπέρ του Δήμου ..., με το ποσό των 200 ευρώ.

10. Ακολούθως, το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι ο καταλογισμός είναι νόμιμος στο σύνολό του, με την αιτιολογία ότι η οικονομική αδυναμία της κατοίκου του Δήμου δεν αποδεικνύεται από επισυναπτόμενες στο χρηματικό ένταλμα βεβαιώσεις απορίας συνταχθείσες είτε από το Δήμο είτε από άλλους δημόσιους φορείς. Περαιτέρω, έκρινε ότι η εν λόγω δαπάνη δεν νομιμοποιείται κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 34 του ν. 3801/2009, καθόσον δεν πληρούνται οι σωρευτικά απαιτούμενες από την ως άνω διάταξη προϋποθέσεις. Ειδικότερα, η δαπάνη αυτή δεν αφορά σε χρηματοδότηση που παρασχέθηκε σε νομικά πρόσωπα, επιχειρήσεις ή φορείς της περιοχής, όπως τούτο απαιτείται από την υπό στοιχείο α' προϋπόθεση νομιμοποίησης των δαπανών, αλλά σε φυσικό πρόσωπο. Επιπρόσθετα, η δαπάνη αυτή δεν δύναται να θεωρηθεί ότι καταλαμβάνεται από τις διατάξεις του άρθρου 37 παρ. 2β του ν. 3801/2009, δεδομένου ότι αφορά σε χρηματικό και όχι σε είδος βοήθημα.

11. Κατά την κρίση του Δικαστηρίου, ο προβαλλόμενος πρώτος λόγος αναίρεσης (σκέψη 8) πρέπει να απορριφθεί, καθώς η ανάγκη τεκμηρίωσης της συνδρομής οικονομικής αδυναμίας από έγγραφα, χωρίς να αρκεί η υποκειμενική γνώση ή η αόριστη επίκληση αυτής στην εκάστοτε απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, συνάγεται από την αυστηρότητα των προϋποθέσεων που τίθενται με το άρθρο 262 του π.δ./τος 410/1995, προκειμένου να χορηγηθεί οικονομική ενίσχυση σε κατοίκους του δήμου, ορίζοντας ότι αυτό χορηγείται σε εξαιρετικές περιπτώσεις και για την αντιμετώπιση έκτακτης και σοβαρής ανάγκης. Εξάλλου, τυχόν αποδοχή της αντίθετης ερμηνείας, ότι δηλαδή η συνδρομή οικονομικής αδυναμίας δεν απαιτείται να αποδεικνύεται από έγγραφα, θα οδηγούσε κατ' ουσίαν στο ανέλεγκτο των σχετικών αποφάσεων των δημοτικών συμβουλίων και στην επιλογή των προσώπων που λαμβάνουν ενίσχυση με ενδεχομένως αυθαίρετα κριτήρια. Περαιτέρω, και ο δεύτερος προβληθείς στη σκέψη 10 λόγος αναίρεσης, πρέπει, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, να απορριφθεί ως αβάσιμος. Και τούτο διότι δια της ερμηνευτικής παραδοχής ότι η χορήγηση χρηματικών βοηθημάτων σε άπορους δημότες εμπίπτει στο αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 262 παρ. 2 του π.δ. 410/1995, η παροχή αυτή δεν μπορεί ταυτόχρονα να θεωρηθεί ότι αποτελεί και λειτουργική δαπάνη για τον οικείο ο.τ.α., ώστε να δύναται να καταληφθεί από το πεδίο εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 37 παρ. 2 του ν. 3801/2009.

12. Με την ένδικη αίτηση, προβάλλεται επίσης ότι το δικάσαν Τμήμα, κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και πλημμελή εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 111 παρ. 2 περ. ι, 307 παρ. 1 εδ. α' του π.δ. 410/1995 και 92 παρ. 1 του Κώδικα περί Δικηγόρων (ν. 3026/1954), έκρινε μη νόμιμες δαπάνες, συνολικού ύψους 9.437,70 ευρώ, που αφορούσαν στην καταβολή δικηγορικών αμοιβών. Ειδικότερα, προβάλλεται ότι πληρούνταν οι

προϋποθέσεις καθορισμού αμοιβής υψηλότερης της ελάχιστης, δοθέντος ότι οι σχετικές αμοιβές αφορούσαν ιδιαιτέρως σοβαρές και δυσχερείς υποθέσεις, ενώ το είδος και το ύψος αυτών προσδιορίστηκε με τις αποφάσεις της Δημαρχιακής Επιτροπής περί αναθέσεως των συγκεκριμένων υποθέσεων, τις οικείες αποδείξεις παροχής υπηρεσιών της δικαιούχου δικηγόρου, τους συνημμένους πίνακες αμοιβών και δαπανών και επιβεβαιώθηκε με την προσκομισθείσα ενώπιον του δικάσαντος Τμήματος .../28.2.2012 ένορκη βεβαίωση της δημοτικής συμβούλου ...,

13. Σχετικώς, το εκδόν την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση Τμήμα, δέχθηκε, μετ' ανέλεγκτη αναιρετικώς εκτίμηση των αποδείξεων, τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά : Με τα ... και ..., οικονομικού έτους 2006, χρηματικά εντάλματα πληρωμής του Δήμου ... καταβλήθηκε σε δικηγόρο συνολικό ποσό 11.760 ευρώ για παροχή υπηρεσιών στο Δήμο. Ειδικότερα: **α)** το .../2006 χρηματικό ένταλμα αφορούσε σε αμοιβή της δικηγόρου, ύψους 3.240 ευρώ, που αναλύεται, σύμφωνα με το θεωρημένο (στις 10.4.2006) πίνακα αμοιβής από το Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών, σε ποσό 220 ευρώ για «το πρώτον» μελέτη δύο ποινικών δικογραφιών (για την υπόθεση της «...» - υπεράσπιση Δημάρχου και 2 υπαλλήλων του Δήμου σε αυτεπάγγελτη δίωξη του εισαγγελέα μετά από καταγγελία δημοτών) το Μάρτιο του 2005 στην ... 250 ευρώ για μετάβαση στην ... για τη μελέτη της δικογραφίας, 140 ευρώ για μετάβαση στην ... για συλλογή στοιχείων, 200 ευρώ για παράσταση σε αναβολή ενώπιον του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου ..., 250 ευρώ για μετάβαση στην ... για την παράσταση στη δικάσιμο της 13.5.2005 ενώπιον του ως άνω Δικαστηρίου, 800 ευρώ για τέσσερις προεισπράξεις ενώπιον του ίδιου Δικαστηρίου (2 για το Δήμαρχο και από 1 για κάθε υπάλληλο), 40 ευρώ για έξοδα δακτυλογράφησης και 800 ευρώ για παράσταση ενώπιον του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου ... **β)** Το .../2006 χρηματικό ένταλμα αφορούσε σε αμοιβή της ίδιας δικηγόρου, ύψους 8.530 ευρώ, που αναλύεται, σύμφωνα με το θεωρημένο (στις 10.4.2006) από το Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών, πίνακα αμοιβής: ι) σε ποσό 2.200 ευρώ για την «υπόθεση ...», ήτοι 480 ευρώ για τη σύνταξη και κατάθεση της από 5.4.2005 αίτησης αναίρεσης στο Συμβούλιο της Επικρατείας κατά της .../2005 απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Πειραιά, 18,48 ευρώ για δακτυλογράφηση της ανωτέρω αίτησης, 16 ευρώ για κατάθεση του δικογράφου, 16 ευρώ για εγγραφή στο πινάκιο και παράβολο, 7,50 ευρώ για φωτοτυπίες του δικογράφου, 50 ευρώ για επίδοση της αίτησης στην εταιρεία με θυροκόλληση, 33 ευρώ για έξοδα «κούριερ», 260 ευρώ για έξοδα μετάβασης και επιστροφής στη ... και μιας διανυκτέρευσης, 160 ευρώ για έξοδα μετάβασης και επιστροφής από την ... και 1.129,52 ευρώ για την προείσπραξη παράστασης στο Συμβούλιο της Επικρατείας, ιι) σε ποσό 4.900 ευρώ για την υπόθεση της προσβολής οικοδομικής άδειας, ήτοι 855,98 ευρώ για αίτηση θεραπείας ενώπιον του Υπουργείου Πολιτισμού (280 ευρώ για σύνταξη και κατάθεση αίτησης,

18,48 ευρώ για δακτυλογράφησή της, 16 ευρώ για κατάθεσή της, 7 ευρώ για φωτοτυπίες, 1,5 ευρώ για μεγαρόσημα, 33 ευρώ για έξοδα «κούριερ» και 550 ευρώ ως αμοιβή για την εργασία της), 2.742,02 ευρώ για αίτηση ακύρωσης της οικοδομικής άδειας και αίτηση αναστολής εργασιών οικοδόμησης ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Πειραιά (680 ευρώ για τη σύνταξη και κατάθεση της αίτησης ακύρωσης και της αίτησης αναστολής, 47,52 ευρώ για δακτυλογράφηση των ανωτέρω δικογράφων, 38 ευρώ για την κατάθεση των δικογράφων, 38 ευρώ για την εγγραφή στο πινάκιο και το παράβολο, 37,5 ευρώ για φωτοτυπίες, 8 ευρώ για μεγαρόσημα, 57 ευρώ για φωτοτυπίες εγγράφων και σχεδιαγραμμάτων οικισμού..., 66 ευρώ για έξοδα «κούριερ», 260 ευρώ για έξοδα μετάβασης, διαμονής και επιστροφής από την ..., 580 ευρώ για προείσπραξη στη συζήτηση της αίτησης αναστολής και 128 ευρώ για μετάβαση από την Αθήνα στον Πειραιά και επιστροφή τέσσερις φορές) και 1.259,98 ευρώ για αίτηση ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας για την ακύρωση της απόφασης του Υπουργού Πολιτισμού με την οποία εγκρίθηκε η έκδοση της οικοδομικής άδειας (280 ευρώ για σύνταξη και κατάθεση αίτησης ακύρωσης, 18,48 για δακτυλογράφησή της, 32 ευρώ για κατάθεση του δικογράφου, εγγραφή στο πινάκιο και παράβολο, 34 ευρώ για φωτοτυπίες, 2,5 ευρώ για μεγαρόσημα, 33 ευρώ για έξοδα «κούριερ», 360 ευρώ για έξοδα μετάβασης, μίας διανυκτέρευσης και επιστροφής από τη ...και 500 ευρώ αμοιβή για τις ανωτέρω εργασίες). Τη νομιμότητα των ανωτέρω ενταλμάτων αμφισβήτησε ο δημοτικός ταμίας, με την αιτιολογία ότι για τις δαπάνες αυτές δεν υπήρχαν αποδείξεις ως προς τα διάφορα έξοδα, καθώς και ότι οι καταβληθείσες αμοιβές δεν συμφωνούν με την κοινή υπουργική απόφαση περί προσδιορισμού των ελάχιστων αμοιβών δικηγόρων. Τα χρηματικά, όμως, εντάλματα εξοφλήθηκαν κατόπιν σχετικής έγγραφης εντολής του ήδη αναιρεσειόντος και στη συνέχεια ο δημοτικός ταμίας τα υπέβαλε στην Υπηρεσία Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο Νομό ... για κατά προτεραιότητα έλεγχο, σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ.4 του ν.2307/ 1995. Ο Επίτροπος, αφού έκρινε ότι οι εντελλόμενες με αυτά δαπάνες είναι μη νόμιμες, κοινοποίησε στο Δήμαρχο και ήδη αναιρεσειόντα το 2/29.5.2006 Φ.Μ.Ε., για την αναπλήρωση του διαπιστωθέντος ελλείμματος από αυτόν, το οποίο, όμως, δεν εκτελέστηκε. Στη συνέχεια, το Κλιμάκιο έκρινε ότι η καταβληθείσα αμοιβή για τις αναφερόμενες στον πίνακα αμοιβής δαπάνες ήταν μη νόμιμη και μη κανονική, καθόσον αφενός δεν επισυνάπτονταν τα δικαιολογητικά από τα οποία να αποδεικνύεται η πραγματοποίηση των σχετικών δαπανών, αφετέρου η αμοιβή της δικηγόρου σε κάθε περίπτωση δεν είχε υπολογιστεί βάσει της ισχύουσας κατά τον κρίσιμο χρόνο κοινής υπουργικής απόφασης 1085081/1473/Α0012/ ΠΟΛ1108/24.9.2003. Επιπρόσθετα, η δικηγόρος δεν δικαιούνταν αμοιβή για τις δαπάνες που αφορούσαν σε ένσημα, χαρτόσημα κ.λπ., δεδομένου ότι οι δήμοι απαλλάσσονται από κάθε τέλος, ένσημο και χαρτόσημο.

14. Ακολούθως, το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι ο καταλογισμός είναι νόμιμος στο σύνολό του, με την αιτιολογία ότι οι δαπάνες που αντιστοιχούν σε δικηγορικές αμοιβές, παρασχεθείσες καθ' υπέρβαση των προβλεπόμενων στην προαναφερθείσα υπουργική απόφαση ελάχιστων ορίων αμοιβών, είναι μη νόμιμες. Τούτο διότι από τα στοιχεία του φακέλου δεν αποδείχθηκε ότι μεταξύ του Δήμου και της δικηγόρου καταρτίστηκε ειδική συμφωνία περί παροχής υψηλότερης της ελάχιστης αμοιβής λόγω της φύσης των συγκεκριμένων υποθέσεων. Ειδικότερα, ούτε από τις σχετικές αποφάσεις της Δημαρχιακής Επιτροπής, με τις οποίες ανατέθηκε στη δικηγόρο η εκπροσώπηση του Δήμου σε διάφορες εκκρεμείς ενώπιον των δικαστηρίων υποθέσεις, ούτε από κάποιο άλλο προγενέστερο αυτών έγγραφο, προκύπτει συμφωνία για την παροχή μεγαλύτερης της ελάχιστης νόμιμης αμοιβής, ένεκα της ιδιαιτερότητας των υποθέσεων. Επιπρόσθετα, μη νομίμως καταβλήθηκε αμοιβή για δαπάνες ενσήμων, χαρτοσήμων κ.λ.π., δεδομένου ότι γι' αυτές οι δήμοι απαλλάσσονται από την υποχρέωση καταβολής παραβόλου, τέλους, ή ενσήμου. Αλλά και οι δαπάνες που αφορούν έξοδα καταβλήθηκαν μη νομίμως, καθόσον γι' αυτές δεν προσκομίστηκαν δικαιολογητικά στοιχεία ενώ, περαιτέρω, δεν οφείλεται αμοιβή για τη μελέτη ποινικών δικογραφιών, καθόσον επακολούθησαν παραστάσεις της δικηγόρου στο Τριμελές Πλημμελειοδικείο ... για τις οποίες έλαβε την προβλεπόμενη από την ως άνω υπουργική απόφαση αμοιβή. Περαιτέρω, όμως, το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι από το ποσό των 11.760 ευρώ, πρέπει να αφαιρεθεί το ποσό των 2.322,3 ευρώ, που αντιστοιχεί στην καταβολή του ελάχιστου ορίου νόμιμης αμοιβής για τις αναφερόμενες στην προσβαλλόμενη απόφαση παρασχεθείσες από τη δικηγόρο υπηρεσίες. Συνεπώς, η καταλογιστική πράξη κρίθηκε νόμιμη για το ποσό των 9.437,7 ευρώ, που αντιστοιχεί σε μη νόμιμες δαπάνες ενώ η ίδια πράξη ακυρώθηκε για το ποσό των 2.322,3 ευρώ (11.760 ευρώ – 9.437,7 ευρώ).

15. Κατά την κρίση του Δικαστηρίου, ο προβαλλόμενος λόγος αναίρεσης (σκέψη 12) πρέπει να απορριφθεί. Και τούτο διότι, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στη σκέψη 7, για την παροχή δικηγορικής αμοιβής υψηλότερης από τα προβλεπόμενα στο νόμο ελάχιστα όρια απαιτείται η ύπαρξη, πριν από την ανάθεση, ειδικής συμφωνίας που αιτιολογεί την καταβολή μεγαλύτερης αμοιβής, λόγω της σοβαρότητας ή της ιδιαιτερότητας της συγκεκριμένης υπόθεσης, η οποία απαιτεί εξειδικευμένη νομική γνώση ή εμπειρία, σύμφωνα δε με τις ουσιαστικές παραδοχές της αναιρεσιβαλλομένης, ούτε με τις οικείες αποφάσεις της Δημαρχιακής Επιτροπής για την ανάθεση στη δικηγόρο της εκπροσώπησης του Δήμου, ούτε με άλλο προγενέστερο της ανάθεσης έγγραφο, καταρτίστηκε ειδική συμφωνία για την παροχή υψηλότερης της ελάχιστης νόμιμης αμοιβής, τα επικαλούμενα δε αποδεικτικά μέσα, όπως οι αποδείξεις παροχής υπηρεσιών της δικηγόρου, οι πίνακες αμοιβών και δαπανών της και η ένορκη βεβαίωση της δημοτικής συμβούλου, δεν δύνανται να αναπληρώσουν την έλλειψη της

ειδικής συμφωνίας για την παροχή υψηλότερης της ελάχιστης νόμιμης αμοιβής.

16. Με την ένδικη αίτηση, προβάλλεται ακόμη ότι το δικάσαν Τμήμα, κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και πλημμελή εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 111 παρ. 2 περ. ι, 307 παρ. 1 εδ. α' του π.δ. 410/1995 και 92 παρ. 1 του Κώδικα περί Δικηγόρων (ν. 3026/1954), έκρινε μη νόμιμες δαπάνες, συνολικού ύψους 2.150 ευρώ, που αφορούσαν στην καταβολή δικηγορικών αμοιβών επειδή α) πληρούνταν οι προϋποθέσεις καθορισμού αμοιβής υψηλότερης της ελάχιστης, δοθέντος ότι αφορούσαν ιδιαιτέρως σοβαρές και δυσχερείς υποθέσεις, ενώ το είδος και το ύψος των οποίων προσδιορίστηκε με τις οικείες αποφάσεις της Δημαρχιακής Επιτροπής περί αναθέσεως των συγκεκριμένων υποθέσεων, τις οικείες αποδείξεις παροχής υπηρεσιών της δικαιούχου δικηγόρου και τους συνημμένους πίνακες αμοιβών και δαπανών, β) παρά το νόμο η προσβαλλόμενη, όπως και η καταλογιστική πράξη, ανέδειξε πλημμέλειες που δεν είχαν προβληθεί από το δημοτικό ταμία και αναφέρονται στη μη υπογραφή συμβάσεων μεταξύ του Δήμου και του δικαιούχου δικηγόρου και τη μη επισύναψη δικαιολογητικών και γ) η αναιρεσιβαλλόμενη έπρεπε να αφαιρέσει από το ποσό του καταλογισμού το ποσό που αντιστοιχεί στην ελάχιστη κατά νόμο δικηγορική αμοιβή για τις παρασχεθείσες υπηρεσίες.

17. Σχετικώς, το εκδόν την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση Τμήμα, δέχθηκε, μετ' ανέλεγκτη αναιρετικώς εκτίμηση των αποδείξεων, τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Με τα ..., ... και ..., οικονομικού έτους 2006, χρηματικά ένταλμα καταβλήθηκε σε δικηγόρο, ποσό 2.150 ευρώ για την παροχή υπηρεσιών προς το Δήμο. Ειδικότερα, α) με το .../2006 χρηματικό ένταλμα καταβλήθηκε ποσό 1.370 ευρώ για την παροχή υπηρεσιών, που ανατέθηκαν με τη .../16.11.2005 απόφαση της Δημαρχιακής Επιτροπής και συνίσταντο αφενός στη συμπλήρωση εντύπων φόρου μεγάλης ακίνητης περιουσίας, αφετέρου στην παροχή στοιχείων στην εταιρεία ... - Ορκωτοί Λογιστές Ε.Π.Ε. για τα πάγια περιουσιακά στοιχεία του Δήμου και τις αγωγές υπέρ και κατά του Δήμου, β) με το .../2006 χρηματικό ένταλμα καταβλήθηκε στον ίδιο δικηγόρο ποσό 400 ευρώ για την ανάθεση σε αυτόν, με την .../21.3.2005 απόφαση της Δημαρχιακής Επιτροπής, της διενέργειας των απαραίτητων ενεργειών, ώστε να θεσπισθεί νομοθετική ρύθμιση σχετική με την παραχώρηση στο Δήμο ... των εκτάσεων του Δημοσίου στις νησίδες ... και ... και γ) με το .../2006 χρηματικό ένταλμα καταβλήθηκε σε αυτόν ποσό 380 ευρώ για τις ενέργειες στις οποίες προέβη προκειμένου να γίνει η αποσφράγιση της οικίας Τη νομιμότητα των ανωτέρω ενταλμάτων αμφισβήτησε ο δημοτικός ταμίας, με την αιτιολογία ότι η καταβολή του ποσού των 2.150 ευρώ είναι μη νόμιμη, δεδομένου ότι δεν υπάρχουν πίνακες αμοιβών θεωρημένοι από τον Πρόεδρο του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου, ούτε τελεσίδικες δικαστικές αποφάσεις,

ούτε συμβάσεις κατά τις διατάξεις των άρθρων 111 παρ. 2 περ. ι' και 307 του π.δ. 410/1995, καθώς και ότι οι τελικώς καταβληθείσες αμοιβές δεν συμφωνούν με εκείνες που προβλέπονται στην ανωτέρω κοινή υπουργική απόφαση. Τα χρηματικά όμως εντάλματα εξοφλήθηκαν κατόπιν σχετικής έγγραφης εντολής του τότε Δημάρχου ... και ήδη αναιρεσειόντος και στη συνέχεια, ο δημοτικός ταμίας τα υπέβαλε στην Υπηρεσία Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο Νομό ... για τη διενέργεια κατά προτεραιότητα ελέγχου. Ο Επίτροπος, αφού θεώρησε ότι οι εντελλόμενες με αυτά δαπάνες είναι μη νόμιμες, κοινοποίησε στο Δήμαρχο ... το 2/29.5.2006 Φ.Μ.Ε., το οποίο, όμως, δεν εκτελέστηκε. Στη συνέχεια το Κλιμάκιο, αφού έκρινε ότι η εντελλόμενη με τα ανωτέρω χρηματικά εντάλματα δαπάνη είναι μη νόμιμη και μη κανονική, δεδομένου ότι από τα στοιχεία του φακέλου δεν προέκυπτε ότι για τις υπηρεσίες αυτές έχουν υπογραφεί συμβάσεις μεταξύ του δικηγόρου και του Δήμου ... καθώς και ότι δεν επισυνάπτονταν στα χρηματικά εντάλματα τα δικαιολογητικά από τα οποία να αποδεικνύεται η πραγματοποίηση των σχετικών δαπανών, προέβη στον καταλογισμό του αναιρεσειόντος με το συνολικό ποσό των 2.150 ευρώ.

18. Με τα δεδομένα αυτά το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι εφόσον δεν υπήρχε απόφαση της Δημαρχιακής Επιτροπής περί καταβολής υπέρτερης της νόμιμης αμοιβής στο δικηγόρο, ούτε περαιτέρω προσκομίσθηκαν αντίγραφα των σχετικών δηλώσεων φόρου μεγάλης περιουσίας, ώστε να καταστεί εφικτός ο προσδιορισμός της ελάχιστης νόμιμης αμοιβής που αυτός δικαιούται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 100 και 150 του Κώδικα περί Δικηγόρων, η εντελλόμενη με το .../2006 χρηματικό ένταλμα δαπάνη, ποσού 1.370 ευρώ, είναι μη νόμιμη. Ομοίως, το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι, αν και η ελάχιστη νόμιμη αμοιβή για τη σύνταξη γνωμοδότησης προσδιορίζεται στο ποσό των 41,08 ευρώ ($100 \times 140 = 14.000$ δρχ.), εντούτοις, ενόψει του ότι αφενός δεν προσδιορίζονται οι συγκεκριμένες πράξεις του δικηγόρου για την προώθηση νομοθετικής ρύθμισης, αφετέρου δεν προσκομίζονται έγγραφα συνταχθέντα από το δικηγόρο, σχετικά με την ανάθεση αυτή, η δαπάνη που εξοφλήθηκε με το ..., οικονομικού έτους 2006, χρηματικό ένταλμα είναι μη νόμιμη. Περαιτέρω, εφόσον το ελάχιστο όριο αμοιβής για την αποσφράγιση οικίας ανέρχεται στο ποσό των 70 ευρώ, σύμφωνα με την προαναφερόμενη κοινή υπουργική απόφαση, πλην δεν προσκομίζεται θεωρημένος από τον αρμόδιο δικηγορικό σύλλογο, με αναφορά των συγκεκριμένων δικαστικών ή εξωδικαστικών ενεργειών στις οποίες προέβη ο δικηγόρος, πίνακας, και η εντελλόμενη με το .../2006 χρηματικό ένταλμα δαπάνη, ποσού 380 ευρώ, είναι μη νόμιμη. Επίσης, κρίθηκε ότι όλες οι προαναφερόμενες δαπάνες, ενόψει του ότι στα οικεία χρηματικά εντάλματα, δεν επισυνάπτεται πίνακας αμοιβών του δικηγόρου, σύμφωνα με το άρθρο 111 παρ. 2 περ. ι' του π.δ/τος 410/1995, θεωρημένος από τον πρόεδρο του οικείου δικηγορικού συλλόγου, είναι και μη κανονικές. Με αυτές τις παραδοχές, το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι το ποσό

των 2.150 ευρώ συνιστά έλλειμμα στη διαχείριση του Δήμου ... και ορθώς καταλογίσθηκε στον τότε εκκαλούντα.

19. Κατά την κρίση του Δικαστηρίου, ο προβαλλόμενος λόγος αναίρεσης (σκέψη 16) ως προς το πρώτο σκέλος του πρέπει να απορριφθεί, καθώς από τις ουσιαστικές παραδοχές της αναιρεσιβαλλομένης προκύπτει ότι ούτε με τις οικείες αποφάσεις της Δημορχιακής Επιτροπής για την ανάθεση στο δικηγόρο της εκπροσώπησης του Δήμου, ούτε με άλλο προγενέστερο της ανάθεσης έγγραφο καταρτίστηκε ειδική συμφωνία για την παροχή υψηλότερης της ελάχιστης νόμιμης αμοιβής λόγω της σοβαρότητας ή της ιδιαιτερότητας των ανατεθεισών υποθέσεων, ενώ όπως ήδη προαναφέρθηκε, οι αποδείξεις παροχής υπηρεσιών και οι πίνακες αμοιβών και δαπανών του δικηγόρου δεν δύνανται να αναπληρώσουν την έλλειψη της ειδικής συμφωνίας για την παροχή υψηλότερης της ελάχιστης νόμιμης αμοιβής. Ως προς το δεύτερο σκέλος του ο αναιρετικός αυτός λόγος πρέπει να απορριφθεί ως ερειδόμενος επί εσφαλμένης προϋπόθεσης, αφού η αναιρεσιβαλλομένη δεν στήριξε την κρίση της περί μη νομιμότητας των σχετικών δαπανών στη μη υπογραφή συμβάσεων μεταξύ του Δήμου και του δικηγόρου, ούτε στη μη επισύναψη πρόσθετων δικαιολογητικών από αυτά που είχε επισημάνει ο δημοτικός ταμίας. Τέλος, και ως προς το τρίτο σκέλος του ο ανωτέρω λόγος πρέπει να απορριφθεί, δοθέντος ότι, κατά την αναιρετικώς ανέλεγκτη ουσιαστική κρίση του δικάσαντος Τμήματος, οι συγκεκριμένες δικαστικές και εξώδικες ενέργειες του δικηγόρου δεν προσδιορίστηκαν με αναφορά αυτών σε πίνακα αμοιβών, ώστε να είναι εφικτός ο προσδιορισμός της δικαιούμενης από αυτόν ελάχιστης νόμιμης αμοιβής και η αφαίρεσή της από το ποσό του καταλογισμού.

20. Με την ένδικη αίτηση, προβάλλεται περαιτέρω ότι το δικάσαν Τμήμα, κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και πλημμελή εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 111 παρ. 2 περ. ι, 307 παρ. 1 εδ. α' του π.δ. 410/1995 και 92 παρ. 1 του Κώδικα περί Δικηγόρων, έκρινε μη νόμιμη δαπάνη, συνολικού ύψους 200 ευρώ, που αφορούσε στην καταβολή δικηγορικής αμοιβής. Ειδικότερα, προβάλλεται ότι η εξοφληθείσα αμοιβή προσδιορίστηκε νομίμως με τις οικείες αποφάσεις της Δημορχιακής Επιτροπής και την προαναφερθείσα .../28.2.2012 ένορκη βεβαίωση της δημοτικής συμβούλου, μόνη δε η παράσταση του δικηγόρου κατά την υπογραφή του οικείου συμβολαίου υποδηλώνει την ύπαρξη προηγούμενης απόφασης ορισμού του, αφού η εν λόγω παράστασή του δε θα ήταν δυνατή άνευ της βουλήσεως του Δήμου, εγκριθείσα πάντως (η παράσταση του δικηγόρου) με την .../2006 απόφαση της Δημορχιακής Επιτροπής.

21. Σχετικώς, το εκδόν την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση Τμήμα, δέχθηκε, μετ' ανέλεγκτη αναιρετικώς εκτίμηση των αποδείξεων, τα

ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Με το ..., οικονομικού έτους 2006, χρηματικό ένταλμα καταβλήθηκε σε δικηγόρο ποσό 200 ευρώ για την παράσταση αυτού στην υπογραφή συμβολαίου για τη μεταβίβαση ακινήτου προς το Δήμο Τη νομιμότητα του ανωτέρω εντάλματος αμφισβήτησε ο δημοτικός ταμίας με το .../22.3.2006 έγγραφό του, με την αιτιολογία ότι για τη δαπάνη αυτή δεν υπάρχει απόφαση ορισμού δικηγόρου, κατά παράβαση της διάταξης του άρθρου 111 παρ. 2 περ. ι' του π.δ. 410/1995. Το ανωτέρω, όμως, χρηματικό ένταλμα εξοφλήθηκε κατόπιν σχετικής έγγραφης εντολής του αναιρεσειόντος και στη συνέχεια ο δημοτικός ταμίας το υπέβαλε στην Υπηρεσία Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο Νομό ... για κατά προτεραιότητα έλεγχο. Ο Επίτροπος, αφού έκρινε ότι η σχετική δαπάνη δεν είναι νόμιμη, κοινοποίησε στον ήδη αναιρεσειόντα το 2/29.5.2006 Φ.Μ.Ε., για την αναπλήρωση του διαπιστωθέντος ελλείμματος από αυτόν, το οποίο, όμως, δεν εκτελέστηκε. Στη συνέχεια το Κλιμάκιο έκρινε ότι η καταβληθείσα αμοιβή δεν ήταν νόμιμη, καθόσον δεν υπήρχε απόφαση της Δημορχιακής Επιτροπής με την οποία ο δικαιούχος αυτής να διορίζεται ως δικηγόρος για την παροχή της προαναφερόμενης υπηρεσίας, ληφθείσα σε χρόνο προγενέστερο της εκτέλεσης της υπηρεσίας. Περαιτέρω, κατά την κρίση του Κλιμακίου, η πλημμέλεια αυτή δεν μπορούσε να καλυφθεί με την εκ των υστέρων έγκριση της δαπάνης και της διάθεσης της σχετικής πίστωσης από το Δημοτικό Συμβούλιο.

22. Με τα δεδομένα αυτά το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι η ανωτέρω δαπάνη είναι μη νόμιμη, δεδομένου ότι δεν προηγήθηκε αυτής απόφαση ορισμού δικηγόρου, σύμφωνα με τις διατάξεις του τότε ισχύοντος άρθρου 111 παρ. 2 περ. ι του π.δ. 410/1995. Ούτε, προσκομίσθηκε ενώπιον του Τμήματος απόφαση της Δημορχιακής Επιτροπής εγκριτική του διορισμού του ως άνω πληρεξουσίου δικηγόρου. Περαιτέρω, κρίθηκε ότι από τη δαπάνη αυτή δεν δύναται να αφαιρεθεί το ποσό των 16,43 ευρώ (40 X 140 = 5.600 δρχ.), το οποίο αποτελεί το ελάχιστο ανά συμβόλαιο όριο αμοιβής όπως αυτή ορίζεται στα άρθρα 99 και 163 του Κώδικα περί Δικηγόρων, σε συνδυασμό με την 12398/9.2.1989 (ΦΕΚ 131 Β') υπουργική απόφαση, καθόσον δεν προσκομίσθηκε το σχετικό συμβόλαιο ώστε να καταστεί εφικτός ο προσδιορισμός της ελάχιστης νόμιμης αμοιβής που δικαιούνταν ο δικηγόρος για παράσταση κατά τη σύνταξη αυτού.

23. Κατά την κρίση του Δικαστηρίου, ο προβαλλόμενος λόγος αναίρεσης (σκέψη 20) πρέπει να απορριφθεί, καθώς, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στη σκέψη 7, σε δήμους που δεν δικαιούνται να προσλάβουν δικηγόρους με μηνιαία αντιμισθία κατ' άρθρο 245 του ν. 1188/1981, για την παροχή εντολής σε δικηγόρο για δικαστική ή εξώδικη υπόθεση, απαιτείται η ύπαρξη προηγούμενης απόφασης της δημορχιακής επιτροπής. Σε κάθε περίπτωση, όπως προκύπτει από την επισκόπηση της αναιρεσιβαλλομένης,

η επικαλούμενη μεταγενέστερη εγκριτική απόφαση της δημορχιακής επιτροπής δεν προσκομίσθηκε ενώπιον του δικάσαντος Τμήματος.

24. Με την ένδικη αίτηση, προβάλλεται συναφώς ότι εσφαλμένως έκρινε το δικάσαν Τμήμα ότι οι ως άνω δαπάνες για την καταβολή δικηγορικών αμοιβών δεν έχουν νομιμοποιηθεί κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 34 παρ. 1 του ν. 3801/2009, καθώς, σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, νομιμοποιείται κάθε διενεργηθείσα πληρωμή που πληροί σωρευτικώς τις τιθέμενες από τη διάταξη προϋποθέσεις, χωρίς να επιμερίζεται η δαπάνη σε περισσότερα τμήματα, άλλα από τα οποία δύναται να νομιμοποιηθούν και άλλα όχι. Συνεπώς, μια δαπάνη παροχής νομικής προστασίας, εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις της διάταξης τυγχάνει ολόκληρη νόμιμη και όχι μόνο κατά το μέρος που καλύπτεται από τα ελάχιστα όρια αμοιβών των δικηγόρων.

25. Σχετικώς, το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι όλες οι ανωτέρω εξοφληθείσες, καθ' υπέρβαση των ελάχιστων ορίων αμοιβών, δαπάνες δικηγορικών αμοιβών δεν εμπίπτουν σε αυτές που νομιμοποιήθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 34 του ν. 3801/2009, διότι δεν συντρέχουν οι τιθέμενες με τις ως άνω διατάξεις προϋποθέσεις. Ειδικότερα, δεν εμπίπτουν στην έννοια των λειτουργικών δαπανών, δεδομένου ότι η καθ' υπέρβαση του ελάχιστου ορίου αμοιβή των δικηγόρων δεν συνετέλεσε με οποιονδήποτε τρόπο στην εκπλήρωση των σκοπών του Δήμου, ενώ, σε κάθε περίπτωση η καθ' υπέρβαση των ελάχιστων ορίων καταβολή δικηγορικής αμοιβής τελεί υπό προϋποθέσεις που δεν τηρήθηκαν εν προκειμένω.

26. Κατά την κρίση του Δικαστηρίου, ο προβαλλόμενος λόγος αναίρεσης (σκέψη 24) πρέπει να απορριφθεί, καθώς, μια δαπάνη παροχής νομικής προστασίας, κατά το μέρος που καλύπτεται από τα ελάχιστα όρια αμοιβών των δικηγόρων και εφόσον δεν υφίσταται άλλη πλημμέλεια πέραν της υπέρβασης του ελάχιστου νόμιμου ορίου, είναι νόμιμη καθεαυτή και όχι νομιμοποιητέα βάσει της διάταξης του άρθρου 34 του ν. 3801/2009. Κατά το μέρος δε που η σχετική δαπάνη υπερβαίνει τα ελάχιστα όρια αμοιβών, χωρίς να έχουν τηρηθεί οι απαιτούμενες νόμιμες προϋποθέσεις, η εν λόγω δαπάνη δεν μπορεί να νομιμοποιηθεί, κατ' εφαρμογή της ανωτέρω διάταξης, όπως με νόμιμη και πλήρη αιτιολογία κρίθηκε από το δικάσαν Τμήμα, αφού δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις της διάταξης, δοθέντος ότι η καθ' υπέρβαση του ελάχιστου ορίου αμοιβή των δικηγόρων δεν συντελεί με οποιονδήποτε τρόπο στην εκπλήρωση των σκοπών του Δήμου, ούτε η σχετική υπέρβαση, άνευ τηρήσεως των απαιτούμενων νόμιμων προϋποθέσεων, προβλέπεται από διάταξη νόμου.

27. Με την υπό κρίση αίτηση προβάλλεται τέλος εσφαλμένη ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 37 παρ. 1 του ν. 3801/2009 και της έννοιας της συγγνωστής πλάνης με την απόρριψη από την αναιρεσιβαλλομένη του προβληθέντος λόγου έφεσης περί συνδρομής συγγνωστής πλάνης στο πρόσωπο του τότε εκκαλούντος με την αιτιολογία ότι στο ρυθμιστικό πεδίο της ανωτέρω διάταξης εμπίπτουν μόνο καταλογιστικές πράξεις που αναφέρονται σε χρονικό διάστημα μέχρι 1.7.2005. Ειδικότερα, προβάλλεται ότι η συνδρομή συγγνωστής πλάνης, ως λόγος άρσεως της υπαιτιότητας του φερόμενου προς καταλογισμό και απαλλαγής του από αυτόν, συνιστά γενική αρχή του δημοσιολογιστικού δικαίου, η εφαρμογή της οποίας δεν μπορεί να περιοριστεί σε δαπάνες μόνο μέχρι την 1.7.2005.

28. Σχετικώς, το δικάσαν Τμήμα έκρινε ότι δεν συντρέχει περίπτωση απαλλαγής του τότε εκκαλούντος λόγω συγγνωστής πλάνης από το καταλογισθέν ποσό ούτε μείωσης αυτού κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 37 του ν. 3801/2009, δεδομένου ότι στις εν λόγω διατάξεις εμπίπτουν καταλογιστικές πράξεις που αναφέρονται σε χρονικό διάστημα μέχρι 1.7.2005 και συνεπώς δεν τυγχάνουν εν προκειμένω εφαρμογής.

29. Το Δικαστήριο κρίνει ότι ο προβαλλόμενος λόγος αναίρεσης (σκέψη 27) πρέπει να απορριφθεί, καθώς το δικάσαν Τμήμα ορθώς ερμήνευσε τη διάταξη του άρθρου 37 παρ. 1 του ν. 3801/2009, στο ρυθμιστικό πεδίο της οποίας εμπίπτουν καταλογισμοί που αναφέρονται σε χρονικό διάστημα μέχρι 1.7.2005.

30. Μειοψήφησαν ο Αντιπρόεδρος Ιωάννης Σαρμάς και οι Σύμβουλοι Σταμάτιος Πουλής, Δημήτριος Πέππας, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Αργυρώ Μαυρομαμάτη και Γεωργία Παπαναγοπούλου. Κατά τη μειοψηφούσα γνώμη, η συγγνωστή πλάνη, ως λόγος άρσεως της υπαιτιότητας, αποτελεί πάγια γενική αρχή του δικαίου, σε περίπτωση δε συνδρομής της, η άρση της υπαιτιότητας και η συνακόλουθη άρση του καταλογισμού συνέχεται με την κρίση του δικαστηρίου περί ανυπαρξίας έστω και ελαφράς αμέλειας στο πρόσωπο του υπολόγου. Επομένως, ως γενική αρχή του δικαίου, δεν μπορεί η εφαρμογή της να περιορισθεί σε καταλογισμούς που έλαβαν χώρα μέχρι συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Υπό τα δεδομένα αυτά και ενόψει του ότι στην κατ' έφεση δίκη ο λόγος περί συνδρομής συγγνωστής πλάνης στο πρόσωπο του ήδη αναιρεσειόντος προβλήθηκε με την επίκληση συγκεκριμένων ισχυρισμών για την πλάνη του και τις περιστάσεις που την κατέστησαν συγγνωστή, χωρίς να συνδεθεί με την εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 37 παρ. 1 του ν. 3801/2009, το δικάσαν Τμήμα πλημμελώς ερμήνευσε και εφάρμοσε τη νομική έννοια της συγγνωστής πλάνης, αφού τη συνέδεσε αποκλειστικά με την εφαρμογή της

διάταξης του άρθρου 37 παρ. 1 του ν. 3801/2009 και συνακόλουθα με καταλογισμούς που αναφέρονται σε χρονικό διάστημα μέχρι 1.7.2005.

31. Ο αναιρεσείων επικαλείται ακόμη το άρθρο 37 παρ. 1 εδ. δ' του ν. 3801/2009, και ζητεί να ληφθεί υπόψη, κατά την εκδίκαση της ένδικης αίτησης, το .../2010 αμετάκλητο και απαλλακτικό γι' αυτόν από την ποινική του ευθύνη για το γενόμενο καταλογισμό βούλευμα του Συμβουλίου Εφετών

32. Κατά την κρίση του Δικαστηρίου, το αίτημα περί εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 37 παρ. 1 εδ. δ' του ν. 3801/2009 το πρώτον στην αναιρετική δίκη πρέπει να απορριφθεί προεχόντως διότι ο αναιρεσείων όφειλε και μπορούσε - ενόψει του έτους εκδόσεως (2010) του επίμαχου βουλεύματος - να το είχε προσκομίσει στην έκκλητη δίκη, προκειμένου αυτό να εκτιμηθεί, κατά την ουσιαστική έρευνα της υπόθεσης, από το Τμήμα. Σε κάθε περίπτωση, το εν λόγω προσαχθέν στην παρούσα δίκη βούλευμα αφορά δαπάνες, έτους 2005 του Δήμου ... και όχι τις δαπάνες του ίδιου Δήμου, έτους 2006, για τις οποίες χώρησε ο ένδικος καταλογισμός.

33. Περαιτέρω, με το υπόμνημα ο αναιρεσείων προβάλλει ότι τυχόν οριστικός καταλογισμός του θα είχε ως συνέπεια τον αδικαιολόγητο πλουτισμό του Δήμου ... καθώς και ότι το ένδικο έλλειμμα είναι τυπικό, επομένως το καταλογισθέν σε βάρος του ποσό δεν τελεί σε αναλογία με το διαπιστωθέν έλλειμμα και πρέπει να μειωθεί κατ' εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας.

34. Το Δικαστήριο κρίνει ότι οι ισχυρισμοί αυτοί είναι απορριπτέοι ως απαράδεκτοι. Και τούτο διότι προβάλλονται αφ' ενός μεν με το υπόμνημα και όχι με την ένδικη αίτηση, αφ' ετέρου δε το πρώτον στην αναιρετική δίκη, χωρίς να προσάπτουν συγκεκριμένη νομική πλημμέλεια στην πληττόμενη απόφαση. Επιπροσθέτως, η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας δεν εξετάζεται οίκοθεν από το Δικαστήριο παρά μόνον αν είναι κατάδηλος η παραβίασή της ώστε να τίθεται ζήτημα προσβολής της δημόσιας τάξης, αυτό όμως δεν στοιχειοθετείται στην προκειμένη περίπτωση.

35. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, η υπό κρίση αίτηση πρέπει να απορριφθεί.

36. Απορριπτομένης της αιτήσεως αναιρέσεως πρέπει να διαταχθεί η κατάπτωση του παραβόλου που κατατέθηκε υπέρ του Δημοσίου (άρθρο 73 παρ. 4 του ν. 4129/2013).

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως. Και
Διατάσσει την κατάπτωση του κατατεθέντος παραβόλου αναιρέσεως
υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 13 Μαρτίου 2019.

Ο ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΑ ΠΑΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε έκτακτη δημόσια συνεδρίαση, στις 12 Μαΐου
2020.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ